

Asia: VN/11210/2020

HE laiksi rikoslain 25 luvun 9 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Fingon lausunto hallituksen esityksestä laiksi rikoslain 25 luvun 9 §:n muuttamisesta

Suomalaiset kehitysjärjestöt Fingo ry. pitää tärkeänä, että laittoman uhkauksen säätäminen virallisen syytteen alaiseksi etenee. Esitys on myös osa hallitusohjelman tavoitetta puuttua nykyistä vahvemmin järjestelmälliseen häirintään, uhkailuun ja maalittamiseen, jotka uhkaavat sananvapautta, viranomaistoimintaa, tutkimusta ja tiedonvälitystä.

Tähän asti uhkailun kohteeksi joutuneen on pitänyt itse käynnistää oikeusprosessi. Jatkossa syyttäjä saisi nostaa syytteen laittomasta uhkauksesta, jos teko on kohdistunut esimerkiksi palvelutehtävissä, terveydenhuollon ja sosiaalialan työssä, kaupallisessa työssä tai opetustehtävissä. Säännös koskisi myös esimerkiksi tutkijoihin tai toimittajiin kohdistuvaa uhkailua. Lakiesityksestä ei voi kuitenkaan tulkita, että se koskisi esimerkiksi järjestössä toimivia henkilöitä. Esityksen mukaan soveltamisalasta todetaan seuraavaan: ”Tämä koskee kattavasti työ- ja virkatehtäviä kuten erilaisia palvelu- ja asiakaskohtauksia työalasta riippumatta, sekä erilaisia julkisia luottamustehtäviä.”

Olisi kuitenkin tärkeää nähdä myös kansalaisjärjestöissä työ- ja luottamustehtävissä toimivien kuuluvan lain soveltamisalaan. Tämä on tärkeää myös siksi, että varsinkaan pienillä kansalaisjärjestöillä ei ole resursseja esimerkiksi juristien palkkaamiseen, mikä asettaa niiden työntekijät erityisen heikkoon asemaan.

Kansalaisjärjestöissä työskenteleviin kohdistuu vastaavanlaista maalittamista ja laittomia uhkauksia kuin esityksessä mainituissa työ- ja luottamustehtävissä työskenteleviin henkilöihin. Erityisesti tämä koskee järjestöjä, jotka toimivat tiettyjen teemojen parissa, esimerkiksi erinäiset vähemmistöt, maahanmuuttajat ja turvapaikanhakijat. Toimet ovat usein myös sukupuolittuneita: naiset joutuvat maalituksen kohteeksi useammin kuin miehet.

Kansalaisyhteiskunnan toimijoihin liittyvässä uhkailun ja maalittamisen kulttuurissa on kyse maailmanlaajuisesta trendistä. Euroopan perusoikeusvirasto FRA on esittänyt huolensa erityisesti ihmisoikeusjärjestöjen toimintaan liittyvistä rajoitustoimista sekä niiden toimintaedellytysten kapenemista.

FRA vuonna 2018 julkaisema raportti, Challenges facing civil society organisations working on human rights in the EU, käsittelee ihmisoikeusjärjestöjen haasteita Euroopan unionin alueella. FRA:n mukaan järjestöt raportoivat yhä enemmän pelottelutoimista, toiminnan rajoittamisesta, rahoitukseen - erityisesti vaikuttamistyöhön - kohdistuvista leikkauksista sekä vaikutusmahdollisuuksiensa kapenemisesta. Erityisen huolestuttavaa raportissa on se, että kansalaisjärjestötoimijat kokevat pelottelun ja uhkailun kulttuurin muuttuneen uudeksi normaaliksi.

Kansalaisyhteiskunnan tila kapenee globaalisti emmekä me Suomessa ole suojassa näiltä muutoksilta. Maailmanlaajuisesti kansalaisyhteiskunnan toimintatilaa rajoitetaan merkittävästi 111 maassa – reilusti yli puolessa maailman valtioista.

Vain neljä prosenttia maailman väestöstä asuu maissa, joissa perusoikeudet eli yhdistymis-, kokoontumis- ja sananvapaus toteutuvat. Jokaisella mantereella, Eurooppa mukaan lukien, on maita, joissa kansalaisyhteiskunnan tila on uhattuna. Toimintatilan kaventaminen tapahtuu usein sellaisin pelottelutoimin, joita tässäkin esityksessä on mainittu. Tavoite on pelotella maalituksen kohde hiljaiseksi ja rajoittaa ilmaisuvapautta ja vapaata kansalaistoimintaa.

Kansalaisyhteiskunnan toimintatilaa ja sen itsenäisyyttä tulee puolustaa sekä tukea aktiivista kansalaisuutta niin kotimaassa kuin globaalistikin. Vahva kansalaisyhteiskunta edistää kestävän kehityksen tavoitteiden toteutumista ja tukee yhteiskunnallista rauhaa ja demokraattista keskustelukulttuuria, jossa jokaisen ääni saadaan kuuluviin. Elinvoimainen, aktiivinen ja moniääninen kansalaisyhteiskunta on toimivan demokratian kivijalka. Sen toiminnanvapauden takaamisen ja turvallisuuden edistämisen tulee olla yhtä tärkeässä asemassa kuin luottamustoimessa tai työtehtävässä toiminnan vuoksi maalittamisen kohteeksi joutuvien henkilöiden.

Fingo toivoo, että toteutuessaan lakimuutoksesta tiedotetaan laajasti.

Suomalaiset kehitysjärjestöt - Fingo ry.

Toiminnanjohtaja Juha-Erkki Mäntyniemen psta,

Timo Lappalainen

Johtaja, jäsenjärjestöt & organisaation kehittäminen

Lisätietoja:

Pauliina Savola

Asiantuntija, kansalaisyhteiskunta ja edunvalvonta

pauliina.savola@fingo.fi

050 371 6720

Lappalainen Timo
Fingo ry